ცნობის ფურცელი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

№ 2369 შაბათი, 3 იანვარი 1896—1904 ყოველ-დღიური გამოცემა № 2369

გაზეთის ღირს: წელიწადში—6 მან., ცალკე თვეში 50 კ. ნომერი—3 კაპ., დამატებით—5 კ. ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი „პეტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კაპ.

ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება: „მოამბე“-„ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვანქის დიდ ქუჩაზე, № 27 და წ. გამ. ქართველთა ამხანაობის კიოსკში (ქვაშვეთის ეკლესიის პირდაპირ).

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელობაზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію „Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“. ტელეფონი № 372.

მიიღება ხელის მოწერა 1904 წლისათვის.

ყოველ დღიური გაზეთი

„ცნობის ფურცელი“

სურათებიანის დამატებით კვირაში ორჯელ

(წელიწადი მეცხრე)

ფასი გაზეთისა გაგზავნით

კავკასიასა და რუსეთში:	საზღვარ-გარეთ
1 წლით—6 მ., 6 თვით—4 მ.,	1 წლით—9 მ. 6 თვით—5 მ.,
1 თვით—50 კაპ.	1 თვით—90 კაპ.

თვიურ ხელის მომწერს სურათებიანი დამატება არ გაეგზავნება.

წლიური ფასის განაწილება: ხელის-მოწერისათანავე 4 მ. [illegible] ნარჩენიც 1-ლ მარტამდე.

ყოველ თვიური ჟურნალი

„მოამბე“

(წელიწადი მეთერთმეტე)

ფასი ჟურნალისა

კავკასიასა და რუსეთში	საზღვარ-გარეთ
1 წლით—10 მ., 6 თვით—6 მ.,	1 წლით—13 მ., 6 თვით—7 მ.,
3 თვით—3 მან.	3 თვით—5 მან.

ვინც „მოამბეს“ მთელის წლით გამოიწერს, სურათებიანი დამატებანი და „ცნობის ფურცელი“ უფასოდ გაეგზავნება, მხოლოდ ქალაქ გარედ გასაგზავნ ფოსტის ხარჯისათვის უნდა დაუმატონ 1 მანეთი, რომელიც ხელის-მოწერისათანავე უნდა იქმნეს შემოტანილი.

წლიურ ფასის განაწილება: პირველად—6 მან ქალაქ გარედ მცხოვრებთათვის, და 5 მან. ტფილისელთათვის, 1-ლ მარტამდე—3. მ., 1-ლ აგვისტომდე დანარჩენი.

როგორც „ცნობის ფურცლის“, ისე „მოამბის“ მხოლოდ წლიურ ხელის მომწერთ გაეგზავნ[illegible] პრემიად ყველა ნაწერები

ალ. ყაზბეგისა.

1904 წელს „ცნობის ფურცლის“ დამატებაში დაიწყება ბეჭდვა სურათებისა „საქართველოს ეთნოგრაფია და კულ[illegible] სურათებში“, დასურათება დაიწყება გურიიდან. სუ[illegible] იქმნება ფოტოგრაფიით გადაღებული და კარანდაშით [illegible] ბ. გოგიაშვილის მიერ. **გარდა ამისა „მოამბის“ ხელის მომწერთ გაეგზავნებათ**

ოთხი [illegible] წიგნი სურათებით

(გამოვა 1-3 თვეში ერთხელ)

ოთხივე წიგნი შეადგენს 250 გვერდს.

წლიური ფასის გარდა ქალაქ გარედ ხელის მომწერლებმა, პრემიის გასაგზავნად, რედაქციის ფოსტის ხარჯად 55 კ. უნდა გამოუგზავნონ.

რედაქცია უმორჩილესადა სთხოვს ზემოთ აღნიშნულ გამოცემათა დაკვეთის მსურველთ, 25 დეკემბრამდე დაიკვეთონ, რომ კანტორამ მოასწროს ადრესების დამზადება და არ დააგვიანოს გამოცემათა გზავნა.

რედაქცია და კანტორა იმყოფება ვანქის დიდ ქუჩაზე. ტელეფონი №372

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ въ редак. Моамбе и Цнобисъ Пурцели.

გამოცდილი
მასწავლებელი,
ფრანგულისა და გერმანულის მცოდნე, ამზადებს მოსწავლეთ საშუალო სასწავლებლებისათვის. ადრესი რედაქციაში. (0—22)

საუკეთესოდ მოწყობილი
[illegible] ჩამოსასხმელი ქარხანა
წიგ. გამ. ქართ. ამხანაგობისა.
ამზადებს ყოველნაირ ქართულს, რუსულს, სომხურს და თათრულ ასოებს.
პრეისკურანტი მსურველთ უფასოთ ეგზავნებათ.

კბილის ექიმი
ი. პ. ახალშენიშვილი
(ელისაბედის ქუჩა, № 88).
იღებს ავადმყოფებს დილის 9—2 საათამდე. საღამოობით 5—7-მდე, ხოლო კვირა-უქმეობით 9—1-მდე და საღამოობით 5—7-მდე.

ექიმი
ვ. ს. მუსხელიშვილი
მიიღებს თვალით ავადმყოფებს დილით 1—3 საათ.. საღ. 6—7. წყნეთის ქუჩა, № 21 სახლი ენაძისა.

ქუთაისში
ექიმი გ. დ. ნასარიძე
მიიღებს შინაგან და ნერვების [illegible] ავადმყოფთ დილით 9—12 მდე საღამოით 5—7 საათამდე. ტფილისის ქუჩა, სახლი ანტიპარმაკლიძისა. (0—6.—27)

ექიმი
ვ. დ. ლამბაშიძე
ორშაბათს, ოთხშაბათს და პარასკევს საღამოს 6—7 საათ. ნიკოლოზის ქუჩა, სახლი № 46. (წლ.)

მეგობრები, ნაცნობები და პატივისმცემელნი

ვასილ ლვოვიჩ ველიჩკოსი

გულითადის მწუხარებით აუწყებენ საზოგადოებას მისს გარდაცვალებას. პანაშვიდი გადახდილ იქმნება კვირას, 4 იანვარს, შუადღის 12 საათზე, ალექსანდრე ნეველის სამხედრო საკრებულო ტაძარში. (1—1)

ტფილისის სახაზინო თეატრი. რუსული ოპერა.

ანტრეპრიზა მისის უდიდებულესობის სოლისტის ნ. ნ. ფიგნერისა.

შაბათს, 3 იანვარს, 1904 წ., ქ-ნ კარრის საბენეფისოდ წარმოდგენილი იქნება

აიდა

ოპერა 3 მოქ. მუსიკა ვერდისა.

მონაწილეობას იღებენ ქ-ნნი: ენკვისტ, კარრი; ბ-ნნი: ფიგნერი, გლადკოვი, ფედოროვი, ილიუშჩენკო, რჟანოვი.

დასაწყისი საღამოს 8 საათზე. კაპელმეისტერი ე. ესპოზიტო.

ანონსი: 4 იან. ორი წარმ.: დილით „დემონი“, საღ.—„ბოშების ბარონი“; 5 იანვარს წარმოდგენა არ იქმნება.

(ნ.)

ტფილისის
კერძო სამკურნალო
მკურნალის დ. ა. გედევანიშვილისა.
ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე.

დილით:

ვ. ჯიჯინაძე—კბილისა, 8—10 საათამდე.
ლ. ივ. კამოევი.—საშარდეს, ვენერ. სიფილ. 10 ს.—11-მდე.
ნ. ტ. მულინი.—ყურისა, ყელისა და ცხვირის 9—10 საათამდე.
ა. გ. მაღალაშვილი.—ბავშვებისა და შინაგ. 10—11 საათ.
ვ. დ. ლამბაშიძე.—შინაგ. და ბავშვ. ორშაბ., ოთხშაბ. და პარასკ. 11—12.
ლ. მ. მონინი.—ქალისა, საბებიო და ბავშ. (შემოწმება ძიძებისა) ოთხშაბათ., პარასკ. და კვირაობით 11—12 საათამდე.
დ. ა. გედევანიშვილი.—შინაგანი, ნერვებისა და წამლობა ელექტრონით 12—1 ს.
ექ. ქალი მ. ქ. იოსელიანი.—ქალისა და საბებიო, სამშ., ხუთშ. და შაბათ. 12—1 ს.
ბრ. მ. სოგოლევსკი.—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშ., პარასკ. და შაბათს 1—2 საათამდე.
ვ. მ. მანსვეტოვი.—შინაგანი, ნერვებისა და ბავშვების, კვირაობით 10—12.

საღამოთი:

ა. გ. მაღალაშვილი.— შინაგ., ბავშ., ყვავილის აცრა და მიკროქიმიური გამოკვლევანი 5—6ს.

სამკურნალოს აქვს ოცი საწოლი კრავატი

ფასი რჩევისა და დარიგებისა 50 კაპ., ოპერაციები მორიგებით. კრავატები სამი მანეთიდან ხუთამდე.

ადრესი: კუკია, ველიკოკნიაჟესკის ქუჩა, (კუკიიდან მეცხრე სახლი) სახლი აბრამოვისა, № 9, მიხეილის ქუჩიდან-კი 34 Б.

(წლ.) ტელეფონი № 274

კბილის ექიმი
ნ. ტყეშელაშვილი
ოლგას ქუჩა, № 31. იღებს ავადმყოფებს ყოველ დღე: დილის 9—1 ს., ნაშუადღევის 2—4-მდე. კვირაობით 10—6-მდე.

1903 წელი.

(დასასრული*)

კავკასიის საქალაქო თვითმართველობის საქმე გასულ წელს ისევე·უფერულად მიდიოდა, როგორც საზოგადოდ ბოლო ხანს. 1902 წელს არჩეული საბჭოები განაგრძობდნენ წინად დაწყებულ საქმეებს, ახალი რამ თვალსაჩინო არც ერთს არ დაუწყია.

უფრო საინტერესო იყო გასულ წელს ბაქოს საქალაქო მმართველობის ამბავი. რუსეთიდან მოწვეული ცნობილი საზოგადო მოღვაწე ბ-ნ ნოვიკოვი მხნედ შეუდგა ბაქოს ქალაქის აწეწილ-დაწეწილ საქმეების გამობრუნებას, მაგრამ თავიდანვე საბჭოს ერთი ნაწილი მტრულად მოექცა და ქალაქის ახალ მოურავის ცდას ჯერ-ჯერობით მოსალოდნელი ნაყოფი არ მოჰყვა. ბოლოს დროს ბრძოლა ისე გამწვავდა, რომ ლაპარაკიც დაიწყეს, ნოვიკოვი თავს დაანებებს სამსახურსაო. ეს მეტად სამწუხარო იქნება, რადგან ბ-ნ ნოვიკოვს ნიჭიცა და ენერგიაც შესწევს რიგიანად მართოს ბაქოს რთული საქალაქო მეურნეობა. ბ-ნ ნოვიკოვის ღონის ძიებათაგან აღსანიშნავია ერთი მეტად სიმპატიური და სასარგებლო: მისის თაოსნობით, ბაქოს საქალაქო გამგეობამ ნება დართო გაზეთების წარმომადგენელთ დაესწრონ გამგეობის ყველა სხდომებს. ეს პირველი მაგალითია რუსეთის იმპერიაში, რომ პრესსას ასე ფართოდ გაეღო დაწესებულების კარები.

ტფილისის ქალაქის მოურავად 1902 წლის დასასრულ არჩეულ იქმნა ოპპოზიციის ერთი მეთაურთაგანი—თავ. ა. მ. არგუთინსკი-დოლგორუკოვი, მაგრამ ის დამტკიცებულ არ იქმნა და მისს მაგიერ საბჭომ აირჩია თავ. ნ. ვ. არგუთინსკი-დოლგორუკოვი. არ იქმნა აგრეთვე დამტკიცებული გამგეობის წევრად არჩეული ლ. თ. ტიგრანოვი, რომლის სამაგიეროს არჩევა მიმდინარე თვისათვის გადაიდო. ტფილისის საქალაქო მმართველობის ყურადღება გასულ წელსაც უმეტესად მიქცეული იყო ქალაქის გარეგან მოწყობის საქმეზე: ქუჩების საუკეთესოდ მოკირწვლაზე, განათებაზე და სხვა. უმთავრესი საჭიროებანი ჯერ კიდევ დაუკმაყოფილებელი რჩება.

ქუთაისის საქალაქო მმართველობა გასულ წელს უფრო პროექტების შედგენაში იყო გართული. გადასწყვიტეს საქალაქო ბანკისა და ლომბარდის დაარსება, რიონის ერთ ნაწილზე ტერიტორიის შეძენა და სხვა. ყველა განზრახულ საქმეთა მოსაგვარებლად დაადგინეს საობლიგაციო სესხის აღება; თუ ეს მოახერხეს, უეჭველია, ქუთაისის თვითმმართველობის მოღვაწეობა გაცხოველდება..

ბათუმშიაც არ დაუმტკიცეს გასულ წელს გამგეობის წევრად ხელახლავ არჩეული გრ. ვოლსკი. მის მაგიერ აირჩიეს გ. ჟურული. გამგეობის მოქმედებიდან გასულ წელს აღსანიშნავია, რომ, ბაქოს მიხედვით, იქაც ფართოდ გაუღეს პრესსას თვითმმართველობის კარები, ასე რომ ბათუმი მეორე ქალაქია იმპერიაში, რომელსაც არ შეეშინდა საქმის საჯაროდ წარმოება.

ახლად დასრულებულს წელს სოხუმმაც ვერ მოახერხა ქალაქის მმართველობის მოწყობა. არ დაუმტკიცეს მოურავად არჩეული ვ. ნ. აბულაძე, გამგეობის წევრებად არჩეულნი თ. სახოკია და მაჭავარიანი. ბოლოს არჩეულ იქნა მოურავად ბ-ნი ტომარა, გაშავებული საქალაქო არჩევნებზე, როდესაც ხმოსნობა მოიწადინა.

როგორც ჰხედავთ ამ მოკლე ანგარიშიდანაც, ჩვენის ქვეყნის საქალაქო თვითმმართველობის საქმე გასულ წელს ვერ მ[illegible]იოდა ნორმალურად. მის გასაცხოველებლად საჭიროა ის რეფორმა, რომელიც კარგა ხანია საჭიროდ არის ცნობილი რუსეთის ადგილობრივ თვითმმართველობის გასაუმჯობესებლად; საარჩევანო უფლებათა გაფართოვება და ადმინისტრატიულ კონტროლის შემსუბუქება. ამ მხრით გასულ წელს, რუსეთმა კიდევაც წადგა წინ ერთი ნაბიჯი: პეტერბურგში საარჩევანო უფლება ბინის დამქირავებელთაც მიანიჭეს. ეჭვს გარეშეა, საქმე ამაზე არ შეჩერდება და რუსეთის იმპერიის ადგილობრივ თვითმმართველობას მალე მოევლინება საჭირო შეღავათი.

გასულ წელს ჩვენებურ თავად-აზნაურობასაც ჰქონდა ჩვეულებრივი კრებები. გადაწყვეტილ საქმეებიდან აღვნიშნავთ უფრო თვალსაჩინოთ.

ტფილისის საგუბერნიო კრებამ ერთხმად დაადგინა იშუამდგომლოს უმაღლეს მთავრობის წინაშე, ჩვენ მხარეში, სახელდობრ ტფილისს, უმაღლეს სასწავლებლის დაარსების შესახებ. დავა ჩამოვარდა იმის გამო, უნივერსიტეტის დაფუძნება ვითხოვოთ, თუ პოლიტეხნიკუმისაო; გადაწყდა, საზოგადოდ უმაღლესი სასწავლებელი მოვითხოვოთ იმ პირობით, რომ სასოფლო-სამეურნეო განყოფილებაც იყოსო. ტფილისისავე საგუბერნიო კრებამ შეიმუშავა სათავად-აზნაურო მცირე კრედიტის ორგანიზაციისა და ტფილისში თავად-აზნაურობის მოსწავლე ახალგაზდობისათვის თავშესაფარ-პანსიონის დაარსების პროექტები.

ქუთაისის თავად-აზნაურობის საგუბერნიო კრებამ შეიმუშავა პროექტი თავად-აზნაურ საურთიერთო დახმარების კასსისა და განაახლა შუამდგომლობა ჩვენში ერობის შემოღებ შესახებ. აღვნიშნავთ აქვე, რომ ჩვენმა თავად-აზნაურობამ ვერც შარშან დააბოლოვ დაუსრულებელი საქმე უმაღლესად ნაბოძებ ფულის მოხმარების შესახებ; ვითომ გადაწყვიტეს, საერთოდ სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლის დაარსება, მაგრამ ჯერ ამის სისრულეში მოყვანისათვის ცდა არა სჩანს...

ამრიგად, ჩვენ მოკლედ აღვნიშნეთ, ცოტად თუ ბევრად, თვალსაჩინო ფაქტები ჩვენის ქვეყნის გასულ წლის ცხოვრებიდან. მკითხველი დაინახავდა, რომ ეს ცხოვრება მდიდარი არ არის და არც მაინცა და მაინც განირჩევა წინა წლების ცხოვრებისაგან. ჩვენს ქვეყანაში, ისე როგორც მთელს რუსეთშიაც, საქმეთა მდგომარეობა უცვლელად დარჩა, მაგრამ მეტად იმატა იმ სიმპტომებმა, რომელნიც გვიჩვენებენ, რომ ცხოვრება მალე განახლდება და ფერს იცვლის.

უცხოეთი 1903 წელს

(გაგრძელება *)

იტალია. იტალიაში წარსულ წლის შემოდგომამდე ცანარდელის სამინისტრო ჰმართავდა სახელმწიფო საქმეებს. ცანარდელი პარლამენტს ბევრი სოციალური რეფორმები დაჰპირდა, ამიტომ პარლამენტის უკიდურესი პარტიები, რადიკალები და სოციალისტებიც, ემხრობოდნენ იმის სამინისტროს, მაგრამ ცანარდელიმ ვერ შეასრულა თავისი დაპირება და უკიდურესი პარტიებიც გადაუდგნენ და დახმარებაზე უარი უთხრეს. სამინისტროს ნამდვილი სულის ჩამდგმელი ზომიერი რადიკალი, შინაგან საქმეთა მინისტრი, ნიჭიერი და მხნე ჯიოლიტი სამსახურიდან გადადგა. ცანარდელი დიდ გაჭირვებაში ჩავარდა და ბოლოს სამსახურსაც თავი დაანება, მით უმეტეს რომ მოხუცებამა და ავადმყოფობამაც უარესად საქმე გაუჭირვეს.—წარსულ დეკემბერს ცანარდელი გარდაიცვალა.

მეფემ იმის ნაცვლად მინისტრად ნამყოფ ჯიოლიტის მიანდო სამინისტროს შედგენ ჯიოლიტიმ პირველში უკიდურეს პარტი ორი წარმომადგენელიც მიიწვია თავის ს მინისტროში, მაგრამ იმათ, მოლაპარაკებ შემდეგ, უარი უთხრეს. ჯიოლიტიმაც თა სი კაბინეტი სულ ლიბერალებისაგანა

---

*) იხ. „ცნ. ფურცელი“ № 2368.

*) იხ. „ცნ. ფურც.“ № 2368.

ზომიერ რადიკალებისაგან შეადგინა. ჯიოლიტი უფრო მეტს ყურადღებას აქცევს სოციალურ რეფორმებს; და ეხლანდელი ფინანსთა მინისტრი ნიჭიერი ლუცატი, სხვა-და-სხვა საფინანსო ოპერაციების შემწეობით, ფინანსებს მოწყობას შეუდგა და სხვა-და-სხვა სახელმწიფოსთან სავაჭრო ხელშეკრულობის დადებაზე მოლაპარაკება გამართა.

უნდა აღვნიშნოთ იტალიელ სოციალისტების მხნე მოქმედება. სოციალისტების პარტია და პრესა კვლავინდებურად ცდილობდა პოლიტიკურ ატმოსფერის გაწმენდასა და გასპეტაკებას და სასტიკად ჰგმობდა ყოველ ბოროტ-მოქმედებას და სიმრუდესა. იტალიელმა სოციალისტებმა ბევრ გამოჩენილ იტალიელს აცნობეს თავიანთი ძალა.

გარეშე საქმეებში იტალია წელსაც ყოველ სახიფათო საქმეს ერიდებოდა, მაგრამ თავის საქმეს მაინც ღირსეულად უძღვებოდა და ყველგან, საცა კი საჭირო იყო, ჩრდილოეთ-აფრიკაში, თუ მაკედონიის საქმეში, თავის ინტერესებს ბეჯითად იცავდა. იტალია წელსაც სამთა კავშირის წევრი იყო, მაგრამ ამავე დროს ინგლისსა და საფრანგეთსაც ძლიერ დაუახლოვდა და ზოგიერთ საერთაშორისო საქმეში, მაგალითად, მაკედონიის საქმეში უფრო ინგლისის პირი ეჭირა, ვიდრე თავის მოკავშირე ავსტრიისა და გერმანიისა.

ზაფხულში რომის პაპი ლეო მე-XIII გარდაიცვალა და იმის მოადგილედ კარდინალებმა ვენეციელი პატრიარქი, კარდინალი-მღვდელი ჯუზეპე სარტო აირჩიეს. ახალი პაპი წმ. პეტრეს ტახტზე პიო მე-X სახელით ავიდა. ბევრს იმედი ჰქონდა, ახალი პაპი უფრო ზომიერ პოლიტიკას დაადგებოდა, იტალიის მთავრობას მოურიგდებოდა, ეკკლესიის განუსაზღვრელ ბატონობაზე ოცნებობას თავს დაანებებდა, მაგრამ ეს იმედები მალე გაუცრუვდათ: პიო მე-X იმავე პოლიტიკას დაადგა, რა პოლიტიკასაც იმისი წინამოადგილეები ადგნენ.

გერმანია. გერმანიის შინაგან პოლიტიკურ ცხოვრებაში თავდაპირველად საიმპერიო რეიხსტაგის დეპუტატთა არჩევანი და სოციალ-დემოკრატების შესანიშნავი გამარჯვება უნდა მოვიხსენიოთ. მართლაც და სახელოვნად გაიმარჯვეს სოციალ-დემოკრატებმა. წინანდელ რეიხსტაგში 58 დეპუტატი ჰყავდათ, ეხლა კი 82 დეპუტატი ჰყავთ. ასე რომ ამათზე მეტი დეპუტატი ეხლა მარტო ცენტრს-ღა ჰყავს. ხმა კი ამ პარტიამ ყველა სხვა პარტიაზე მეტი—სამ მილიონამდე—მიიღო, ასე რომ ამ მხრივ სოციალ-დემოკრატები პირველი უძლიერესი პარტიაა მთელს იმპერიაში. ხალხის დამღუპველ სატამოჟნო კანონის ავტორები აგრარიები, მსხვილი მემამულეები და დიდ-კაცობა არჩევნების დროს თითქმის სულ გააქრეს ამომრჩევლებმა. ამათი გამოჩენილი და გავლენიანი წარმომადგენლები სულაც არ მოჰყვნენ რეიხსტაგში. დამარცხდნენ აგრეთვე ლიბერალები. დანარჩენ პარტიებს: კათოლიკეთა პარტიას, ცენტრს, კონსერვატორებს და ნაციონალ-ლიბერალებს კი თითქმის იგივე ძალა შერჩათ. მართალია რეაქციონერთა პარტიები მაინც გაცილებით სჭარბობენ პროგრესისტთა პარტიებს, მაგრამ მაინც სოციალ-დემოკრატების გამარჯვებამ შიშის ზარი დასცა რეაქციონერებს, ყველა ბურჟუაზიული პარტია ფეხზე დააყენა და ააყაყანა. რეაქციონერების პრესსამ აშკარად მოითხოვა: სოციალ-დემოკრატების ასალაგმად საჭიროა გერმანიის საარჩევნო წესი ძირეულად შეიცვალოს და საყოველთაო საარჩევნო უფლება შეიზღუდოს, თორემ სოციალ-დემოკრატები გერმანიის სახელმწიფო წეს-წყობილებას დაამხობენო; ეგონათ, რომ რეაქციონერები აქაც თავიანთსას გაიტანდნენ, მაგრამ მთავრობა არ აჰყვა რეაქციონერებს და პირდაპირ გამოაცხადა, სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ განსაკუთრებულ ღონისძიების მიღება სულაც არაა საჭიროო. ოქტომბერში პრუსიის ლანდტაგის არჩევანი მოხდა და რეაქციონერებმა აქ კი ამოიყარეს სოციალ-დემოკრატების ჯავრი. აქ ყველა პარტია შეერთდა სოციალ-დემოკრატიის წინააღმდეგ და ლანდტაგში არც ერთი სოციალ-დემოკრატი კანდიდატი არ აირჩიეს. რასაკვირველია, სოციალ-დემოკრატების დამარცხებას ამ არჩევნის დროს უხეირო საარჩევნო წესებზეც შეუწყო ხელი.

სოციალ-დემოკრატები წარსულ წელსაც მედგრად ებრძოდნენ პარლამენტში, თუ გარედ, მთავრობასა და იმის მომხრე რეაქციონერებს. შესანიშნავი იყო აგრეთვე სოციალ-დემოკრატების კრება დრეზდენში, სადაც დიდი შეტაკება მოუხდათ რევიზიონისტებსა და ორტოდოქსებს. ეს შეტაკება ორტოდოქსების გამარჯვებით გათავდა.

გერმანიამ წარსულ წელსაც თავი ვერ დააღწია საფინანსო და სამრეწველო კრიზისს. ახალ სატამოჟნო კანონის წყალობით, გერმანიას მეტად გაუჭირდა რუსეთთან სავაჭრო ხელ-შეკრულობის დადება. ეს რამდენიმე თვეა გერმანიასა და რუსეთს სავაჭრო ხელშეკრულობაზე მოლაპარაკება აქვთ გამართული და საქმე ჯერაც არ გათავებულა.

გერმანია გარეშე საქმეებში წარსულ წელსაც თავის ჩვეულებრივ პოლიტიკას მისდევდა: ყველგან ბაზრების მოპოვებასა და თავის გავლენის გაძლიერებას ცდილობდა. ოსმალეთს წარსულ წელსაც დახმარებას უწევდა, იმის სამფლობელოს ხელ-უხლებლობასა და ხონთქრის უმაღლეს უფლებას იცავდა. მართალია, მაკედონიის საქმეში სხვა დიდ სახელმწიფოებს დაუჭირა მხარი და ოსმალეთს რეფორმების შესრულება მოსთხოვა, მაგრამ ასე მხოლოდ იმ მოსაზრებით მოიქცა, რომ ვაი თუ ოსმალეთს უფრო ცუდი დღე დაადგეს, თუ რუსეთისა და ავსტრიის მოთხოვნილებას არ შეასრულებსო. ამ პოლიტიკის წყალობით გერმანიამ დიდი დიდი გავლენა მოიპოვა ოსმალეთში; იქ თავისი ვაჭრობა გააჩაღა და მრავალ-ადგილას თავისი ხალხი დაასახლა. გერმანელი კაპიტალისტები, ფრანგ კაპიტალისტების დახმარებით, წარსულ წელს კიდევაც შეუდგნენ ბაღდადის რკინის გზის აშენებას. შორეულ-აღმოსავლეთის საქმეში, გერმანია ნეიტრალიტეტს იცავდა და არც რუსეთს ეხმარებოდა, არც იაპონიას, თუმცა საქმეში ჩახედული კაცები კი ირწმუნებიან, გერმანია რუსეთს „მეგობრულ ნეიტრალიტეტს დაჰპირდა და, თუ საქმე ომამდე მივიდა, ყველაზე მეტად ხელს გერმანია მოითბობსო.

პოლონელებს გერმანია წარსულ წელსაც ჩვეულებრივად ექცეოდა: იმათ განადგურებასა და გაგერმანელებას ცდილობდა. პოლონელებიც ჩვეულებრივის მედგრობით უხვდებოდნენ და თავიანთ ეროვნულ ინტერესებს თავდადებით იცავდნენ. რეიხსტაგში წარსულ წელს პოლონელებმა 17 დეპუტატი აირჩიეს წინანდელ 14-ის მაგიერ.

ავსტრო-ჰუნგრეთი. ავსტრო-ჰუნგრეთში წარსულ წელსაც გაძლიერებული ეროვნული ბრძოლა იყო. ჰუნგრეთმა მედგარი ბრძოლა აუტეხა ავსტრიასა და თავის მეფეს. ამ ბრძოლამ თითქმის სრული წელიწადი გასტანა, იმსხვერპლა სელისა, ჰედერვარის სამინისტროები, დიდი სამინისტრო კრიზისი გამოიწვია და ბოლოს ტისას სამინისტროს ხელში ჰუნგრეთის უკიდურეს ეროვნულ პარტიის გამარჯვებით გათავდა. სამხედრო საქმეებში დიდი უფლება მოიპოვა. ჰუნგრეთმა ავსტრიასთან დადებული პოლიტიკური შეთანხმება მეტად შეასუსტა და დიდი ნაბიჯი გადადგა სრულ დამოუკიდებლობისაკენ. თუმცა ჰუნგრეთის ნიჭიერმა, გამჭრიახე პირველმა მინისტრმა ტისამ მეტად შეასუსტა და აჰლაგმა ჰუნგრეთის ოპოზიცია, მაინც უკიდურესი პარტიები დღესაც ხელს არ იღებენ ობსტრუქციაზე და უფრო მეტს ეროვნულ უფლებასა თხოულობენ. ერთის სიტყვით, ჰუნგრეთის შინაგანი პოლიტიკური ცხოვრება წარსულ წელს დაუდგრომელი ბრძოლა იყო მეფესთან და იმის მომხრე პარტიებთან. ჰუნგრეთის შინაგან ცხოვრებაში უნდა მოვიხსენიოთ აგრეთვე ხორვატების ბრძოლა ჰუნგრეთის მთავრობასთან. ხორვატებიც იმავე ეროვნულ უფლების მოსაპოვებლად იბრძოდნენ, რა უფლებისათვისაც ჰუნგრები ებრძოდნენ ავსტრიას. ეგაა რომ ხორვატების ბრძოლა იმავ გამარჯვებით ვერ გათავდა და წლის გასულს ხორვატები იმავე ყოფაში დარჩნენ, რა ყოფაშიაც წლის დამდეგს იყვნენ.

თითონ ავსტრიაშიაც გაძლიერებული ეროვნული ბრძოლა იყო სხვა-და-სხვა ერებ-შუა, უმთავრესად კი, რასაკვირველია, გერმანელებსა და ჩეხებ შუა. ამ ბრძოლამ მთელ წელიწადს გასტანა და ავსტრიის ერების შეთანხმებასა და მორიგებას არა ეშველა-რა. პირიქით ეროვნული ბრძოლა უფრო და უფრო ძლიერდება მით უმეტეს, რომ თითონ იმპერატორი ფრანც-იოსები და იმისი პირველი მინისტრი კერბერიც თითქმის აშკარად მიემხრნენ გერმანელებს. გაჯავრებულმა ჩეხებმაც უფრო უმატეს წინააღმდეგობასა და ობსტრუქციას. წლის გასულს ცნობა მოვიდა, კერბერი ჩეხებისა და გერმანელების მორიგებას ცდილობსო, მოხდება ეს მორიგება, თუ არა, ამას მომავალი წელი დაგვანახვებს. ჩეხებს გარდა სხვა ავსტრიელი ერებიც—სლოვიანები, დალმატები, იტალიელები, რუსინებიც მედგრად იბრძოდნენ ეროვნულ უფლების მოსაპოვებლად.

ამას გარდა უნდა მოვიხსენიოთ, რომ წარსულ წელს ზოგიერთმა ავსტრიელმა პარტიამაც მოითხოვა ჰუნგრეთთან შეთანხმების მოსპობა: ჰუნგრეთთან მხოლოდ მარტო საერთო მეფე-ღა გვყავნდესო, მაგრამ მთავრობა დ გავლენიანი პარტიები სულ სხვა თვალით უყურებდნენ ამ საქმეს და, რაც-კი შეეძლოთ, ცდილობდნენ, ჰუნგრეთთან შეთანხმებას წინანდელი ძალა შერჩენოდა.

ავსტრიისა და ჰუნგრეთის პარლამენტები მთელი წელიწადი სულ ოპოზიციის ობსტრუქციასთან ბრძოლას უნდებოდნენ, ამიტომ საყურადღებო საქმეები არა გაურიგებიათ-რა.

წარსულ წელს ავსტრიელ სოციალ-დემოკრატები მრავალ კრებას ახდენდნენ და ბეჯითად თხოულობდნენ საყოველთაო, საარჩევნო უფლების შემოღებას. ამასვე თხოულობდნენ ჰუნგრეთის სოციალ-დემოკრატებიც.

გარეშე საქმეებში ავსტრია ყველაზე მეტს ყურადღებას აქცევდა თავის მეზობელ ბალკანეთის ნახევარ-კუნძულს და მაკედონიის საქმეში პირველ როლს თამაშობდა.

ბალკანეთის სახელმწიფოები: ბოლგარია, სერბია, რუმინია, საბერძნეთი. ბალკანეთის პატარა სახელმწიფოებში წარსულ წელსაც ყველაზე მეტს მხნეობასა, გამჭრიახობასა და საქმიანობას ბოლგარია იჩენდა. შინაგანსა თუ გარეშე პოლიტიკაში ბოლგარია გაბედულ წმინდა ეროვნულ პოლიტიკას მისდევდა და მეტად დიდს მოხერხებასა და უნარსაც იჩენდა: გაზაფხულზე მთავარმა ფერდინანდმა რუსეთის მომხრე დანევის სამინისტრო სამსახურიდან გადააყენა და იმის ნაცვლად სტამბულოვისტების—პეტროვ-პეტკოვის სამინისტრო მოიწვია. ახალმა სამინისტრომ ძველი საერო კრება დაითხოვა და ახალი არჩევნები დანიშნა. არჩევნებში სტამბულოვისტების პარტიამ სასახელოდ გაიმარჯვა, რუსეთის მომხრე პარტიები კი ძალზედ დამარცხდნენ. პეტროვ-პეტკოვის სამინისტრო განსვენებულ სტამბულოვის პოლიტიკას მისდევდა და ბოლგარიის ეროვნულ ინტერესებს დიდის მოხერხებით იცავდა. ბოლგარია მაკედონიის საქმესაც დიდს ყურადღებას აქცევდა და მაკედონიელებს ყოველნაირად ეხმარებოდა და ოსმალეთს ხან მშვიდობიანის მოლაპარაკებით, ხან ომის გამოცხადების დამუქრებით ბევრი რამ გაარიგებინა აჯანყებულ მაკედონელებისათვის. მაგალითად, აჯანყებულებს ამნისტია ხონთქარმა ბოლგარიის მეცადინეობით გამოუცხადა. ერთის სიტყვით, ბოლგარიამ წარსულ წელსაც დიდი პოლიტიკური უნარი და შნო გამოიჩინა.

სერბია წარსულ წელსაც თავის მუდმივ შინაგან შფოთსა და არეულობაში იყო გართული. მაისის გასულს ბელგრადში შეთქმულმა ოფიცრებმა თავ-ნება, და [illegible] მეფე ალექსანდრე ობრენოვიჩი, დედოფალი დრაგა, იმათი ნათესავები და მინისტრები დახოცეს და დროებითი მთავრობა შეადგინეს. დროებითმა მთავრობამ ხელად სენატისა და საერო კრების შეერთებული სხდომა მოიწვია. შეერთებულმა სხდომამაც ობრენოვიჩებისაგან გაუქმებული 1888 წლის დემოკრატიული კონსტიტუცია აღადგინა და მეფედ სერბიის ტახტის მაძიებელი, მთავარის ალექსანდრე კარა-გიორგიევიჩის შვილი და სერბიის განმანთავისუფლებელის განთქმულ კარა-გიორგის შვილის-შვილი პეტრე კარა-გიორგიოვიჩი მიიწვია. ახალი მეფე უფრო რიგიანად, უფრო წესიერად და კონსტიტუციის თანახმად უძღვება სახელმწიფო საქმეებს, ასე რომ პეტრეს მეფობაში დამთხვეულ ალექსანდრე მეფის დროს დატანჯულმა სერბიის ერმა თავისუფლად ამოისუნთქა. პეტრემ შემოდგომაზე ძველი საერო კრება დაითხოვა და ახალი არჩევნები დანიშნა. არჩევნებში რადიკალებმა გაიმარჯვეს და მეფემაც რადიკალ გრუპს მიანდო კაბინეტის შედგენა. გრუპმა რადიკალი სამინისტრო შეადგინა და სახელმწიფო საქმეების მართვას შეუდგა.

ახალ მეფეს დიდმა სახელმწიფოებმა, ხელის შეწყობის მაგიერ, მოსვენებაც არ მისცეს: რუსეთმა, ავსტრიამ და გერმანიამ მოსთხოვეს, ალექსანდრეს მეფის მკვლელი ოფიცრები უსათუოდ თავიდან მოიშორეთო. მეფემ ეს მეტად ძნელი საქმე, ჯერ-ჯერობით მაინც, ვერ მოახერხა და ამიტომ წლის გასულს ავსტრიისა, რუსეთისა და გერმანიის ელჩები ბელგრადიდან გავიდნენ. როგორ გათავდება ეს საქმე და რანაირად გამოვა ამ გაჭირვებიდან მეფე პეტრე, მხოლოდ მომავალ წელს გავიგებთ.

სერბია წარსულ წელს სულ ამ საქმეებში იყო გართული, ასე რომ მაკედონიის საქმეს შესაფერისს ყურადღებას ველარ აქცევდა, თუმცა მაკედონიაში სხვათა შორის მრავალი სერბიცა ცხოვრობს. მართალია, პეტრე მეფის დროს სერბია უფრო დიდის ყურადღებით მოეკიდა მაკედონელ სერბებს, ფულით დახმარებაც აღმოუჩინა, მაგრამ მაინც ამ საქმეში ბოლგარიასთანა როლს ვერა თამაშობდა. ამბობენ, ბოლგარიის მთავრობის რჩევით, მემრის სერბიაც ბოლგარიას დაუჭერს მხარს, მაკედონიის საქმეში უფრო ბეჯით მონაწილეობას მიიღებს და იქნება ოსმალეთთან ომსაც კი არ მოერიდოსო.

რუმინიისა და საბერძნეთის შინაურ პოლიტიკურ ცხოვრებაში საყურადღებო არა მომხდარა რა. ყურადღების ღირსი მხოლოდ ამათი საგარეო პოლიტიკა და მაკედონიის საქმეში გარევაა. დახმარების მაგივრად რუმინიაც და საბერძნეთიც ყოველ დაბრკოლებას უჩენდნენ ბოლგარიის მხნესა დ ფოლადიან ერს. რუმინიამ ბოლგარიის წინააღმდეგ ჯარიც გაამზადა სომრად. საბერძნეთი ხომ უფრო სამარცხვინოდ მოიქცა: როგორც მცოდნე კაცები ირწმუნებოდნენ, ოსმალეთთან სამხედრო კავშირიც კი შეჰკრა ბოლგარიისა და მაკედონიელ რევოლიუციონერების წინააღმდეგ. ბოლგარები არწმუნებდნენ რუმინებსაც და ბერძნებსაც: მაკედონია ოსმალეთის ბატონობისაგან განთავისუფლდა, ყველა იქ მცხოვრებ ერს, რუმინსა, ბერძენსა თუ სხვას, თანასწორი უფლება მიენიჭებაო, მაგრამ მაინც ვერა შემინეს რა მშურ რუმინებსა და ბერძნებს; ესენი მაინც წლის გასვლამდე მტრობას არ აკლებდნენ ბოლგარიასა და მაკედონელ რევოლიუციონერებს ოსმალეთის მთავრობის სასარგებლოდ და გასახაროდ.

(დასასრული იქნება)

ახალი ამბავი

◆ **კავკასიის მთავარ-მართებელმა** თავ. გოლიცინმა ტფილისის წმ. ნინოს დედათა სასწავლებელს შესწირა 13,343 მანეთი.

◆ ჩვენ გვატყობინებენ, რომ მარგანეცის მრეწველთა საბჭოს მიწად-მოქმედების სამინისტროს წინაშე შუამდგომლობა აღუძრავს, იანვარში **მრეწველთა საგანგებო კრების** მოწვევის შესახებ.

◆ როგორც ტფილისის გაზეთებს ატყობინებენ, 22 და 24 დეკემბერს ერევანში ოლქის სასამართლოს **განუხილავს საქმე 27 სომხისა**, რომელთაც აჯანყება ჰბრალდებოდათ. სასამართლომ ეს ბრალდება უარჰყო, დამნაშავეებად იცნო ისინი პოლიციისათვის წინააღმდეგობის გაწევაში დ მიუსაჯა: ცხრას — 8 თვით საპყრობილეში დაპატიმრება, სამს 4 თვით. 15 კაცი სასამართლომ დამნაშავედ არ იცნო. ბრალდებულთ იცავდნენ ვექილები: მოსკოვიდან—სტაალი და ტესლენკო, ბაქოდან—ანდრონიკაშვილი, ტფილისიდან—ხომენტოვსკი, ჯაფარიძე, ხახუტოვი და იოანესიანცი.

◆ დღეს, 3 იანვარს, საღამოს $7^{1}/_{2}$ საათზე, სააბრეშუმო სადგურის შენობაში მუშტაიდს მოხდება კრება **საბაღოსნო საზოგადოების** კავკასიის განყოფილებისა. კრება განიხილავს ანგარიშს განყოფილების 1902 და 1903 წელს მოქმედების შესახებ და ორ მოხსენებას: ერთს მეაბრეშუმეობისა, ხოლო მეორეს—მეფუტკრეობის შესახებ.

◆ როგორც **სახჩერედან გვატყობინებენ**, იქ ამ ჟამად დიდი ყინვებია თურმე. ყვირილა მთლად გაუყინავს. მეტად შეწუხებულნი არიან მცხოვრებნი იმით, რომ წისქვილები არ მუშაობს. ამ 20 წლის განმავლობაში ასეთი ყინვები არა ყოფილა.

◆ დეკემბრის ბოლო რიცხვებში ტფ. საბჭოს ექიმს ა. ი. შჩერბინას, ქალაქის სასწავლებელთა ექიმს ზ. გ. ქალანთაროვსა და ფერშლების გალკოვისა და პავლიუკოვთან ერთად დაუთვალიერებია **ქალაქის პირველი სასწავლებელი** პუშკინის სახელობისა ვარანცოვის ქუჩაზე. ექიმების შემოწმებით პრინც ჰაჯი-ხან-მირზა კაჯგაროვის სახლი, სადაც მოთავსებულია პუშკინის სასწავლებელი, შესდგება 21 საცხოვრებელ და 5 სადუქნე ოთახისაგან. ამ სახლში სცხოვრობს 14 ღარიბი სახლობა; 8 ოთახი პუშკინის სასწავლებელს უჭირავს. მთელი შენობა ეზოთი ანტისანიტარულ მდგომარეობაში აღმოჩენილა. სასწავლებლის ოთახების კედლები, როგორც მთელი შენობისა, დაძველებულია; ფანჯრებს ისეთი ფარღალალები აქვს, რომ სიცივეს ვერ იჭერს. გამგეობამ შეატყობინა სასწავლებელთა გამგე კომისიის თავმჯდომარეს, რომ აღნიშნულის სახლის პატრონი პასუხის გებაში იქნეს მიცემული, რადგან ბევრჯელ მიეცა წინადადება, შენობა რიგიანად შეეკეთებინა და ეზოში სისუფთავე დაეცვა, მაგრამ იმან არ შეასრულა.

◆ რედაქციამ მიიღო საყმაწვილო ჟურნალის „ჯეჯილის“ პირველი ნომერი. შინაარსი ამ ნომრისა: 1) კურდღელი და კატა, სახალხო ლექსი—შ. მღვიმელისა; 2) საახალწლო თეთრი კაბა (აზრი პოლონურიდან)—ა. ყუმისთაველისა; 3) შობის ხე სოფელში (გადმოკეთებული)—ან. წერეთლისა; 4) ტახტის მემკვიდრე და მათხოვარი (მარკ ტვენისა) თარგმანი—ან. წერეთლისა; 5) სამნი დანი, რუსულიდან—ს. ციციშვილისა; 6) ადამიანის და ცხოველების სისწრაფე მოძრაობაში (გადმოკეთებული)—ი. გოგებაშვილისა; 7) წვრილმანი: ამოცანები, სახუმარო კითხვები და შარადა; 8) საახალწლო (ლექსი)—დ. თომაშვილისა. მოზრდილთათვის: 1) დედის მარჯვენა ხელი (მოთხრობა)—ეკ. გაბაშვილისა; 2) დავით აღმაშენებელი—დ. კარიჭაშვილისა; 3) ფიზიკური გეოგრაფია (პროფ. გეიკისა) თარგმ.—სანინისა; 4) № XII „ჯეჯილის“ გამოცანების ახსნა. განცხადებები.

◆ 30 დეკემბერს, პოლიციის მე-5 ნაწილში, შნითაშვილის სახლში, მოვაჭრეს იაკობ ზაკრამანცს თავის მსახურის ულან ტერ-პეტროსიანცისათვის გარდაუცია აზოვის ბანკიდან 5000 მან. მისაღებად ჩეკი. ტერ-პეტროსიანცს ეს ფული მიღებისათანავე ტფილისიდან უნდა გაეგზავნა ზაკრამანცისათვის ერევანს, ტერ-პეტროსიანცს მიუღია აზოვის ბანკიდან აღნიშნული 5000 მან. და საიდაც გადამალულა. პოლიციამ ეს ამბავი აცნობა ბათუმისა, ქუთაისისა, ფოთისა, ბაქოსა, განჯისა, ერევნისა და სხვა ქალაქის პოლიცმეისტერებს და აგრეთვე გუმბრის მაზრის უფროსსაც. განკარგულება მოახდინონ ტერ-პეტროსიანცის მოსაძებნად და დასაჭერად.

◆ 30 დეკემბერს, ღამის 12 საათზე, ცეცხლი გაუჩნდა ტფილისის საბადოსნო სკოლის ეზოში სკოლის ერთს შენობას. ცეცხლი ბუხრიდან გაჩენილა. ეს ამბავი გვიან შეუტყვიათ, რის გამოც ცეცხლი ისე გაძლიერებულა, რომ შენობა სულ გადამწვარა. აქედან შესაძლებელი იყო ცეცხლი სკოლის უმთავრეს შენობაზე გადასულიყო, მაგრამ ცეცხლის მქრობელ რაზმს ჩაუქრია. ზარალი ცეცხლის გაჩენისაგან 500 მანეთამდეა. შენობა დაზღვეული ყოფილა.

◆ 31 დეკემბერს, ვერაზე დუშეთის ქუჩაზე ფურგუნს მოაქანებდა დიტრიხის ლუდის გამყიდველი თედო ქაბუკიანი. ფურგუნი დასტაკებია ტფილისის მცხოვრებს 66 წლის მოხუცს ნინო ვოლკოვისას და მძიმედ დაუშავებია. დაშავებული გაჰგზავნეს მიხეილის სამკურნალოში. ქალი გზაზედვე გარდაიცვალა. დამნაშავე ქაბუკიანი პასუხის გებაში იქნება მიცემული.

ქუთაისის ახალი ამბები

◆ 27 დეკემბერს, ქალაქის საკრებულოს დარბაზში გაიმართა სამასკარადო საღამო ბავშებისთვის მზრუნველ საზოგადოების საშუალებათა გასაძლიერებლად. საკრებულოს დარბაზი მშვენივრად იყო მორთული ბაირაღებითა და ხეებით. სცენა წარმოადგენდა ზამთარს—თოვლით დაფარულ ნაძვნარს. ტყეში იდგა პატარა ქოხი, რომელსაც სახურავი თოვლითვე ჰქონდა დაფარული. აქ იყიდებოდა ტკბილეულობა და ყვავილები. აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ საღამოს ტყუილად ერქვა „საკოსტიუმო“ და „სამასკარადო“ საღამო: ტანისამოსი ყველას ჩვეულებრივი ეცვა; ნიღაბიც მხოლოდ რამდენსამე მანდილოსანს ჰქონდა აფარებული. საღამოს საზოგადოება საკმაოდ დაესწრო, მაგრამ, რაღაც მიზეზისა გამო, ჩვეულებრივი მხიარულება და სიცოცხლე კი აკლდა. შემოსავალი შარშანდელზე ბევრად ნაკლები იქმნება. საღამომ დილის 6 საათამდის გასტანა.

◆ 28 დეკემბერს ქალაქისავე საკრებულოს დარბაზში გაიმართა ფასიანი შობის ხე ქალაქის შეძლებულ ბავშვებისათვის. ამ დღესაც საზოგადოებამ საკმაოდ მოიყარა თავი. სცენა იმ გვარადვე იყო მოწყობილი, როგორც წინა დღით. შუა დარბაზში იდგა მშვენივრად გაწყობილი შობის ხე. ათასფრად მორთულ-მოკაზმულ ბავშების ცეკვა-თამაშობასა და მხიარულებას საზღვარი არა ჰქონდა. ღამის 10 საათზე ბავშებს დაურიგეს ტკბილეულობა, რის შემდეგ პატარა ბავშები სახლში წავიდნენ, უფროსები კი ისევ დარბაზში დარჩნენ და ნაშუაღამევის 1—2 საათამდის განაგრძობდნენ მხიარულებას. შემოსავალი შობის ხიდანაც არ იყო დიდი.

თეატრი

ძველი-სენაკი. 6-ს დეკემბერს ძველი სენაკის სათავად-აზნაურო სკოლის დარბაზში პირველად გაიმართა სცენის მოყვარეთა მიერ წარმოდგენა ერთის ღარიბ მოსწავლის სასარგებლოდ. მონაწილეობას ღებულობდნენ ქალბატონნი: ანა ჰილაძის ასული, აგ. ჭავჭანიძის ასული და სალაყაიას ასული, ბ-ნნი: ან. შუბლაძე, კ. წვერავა, პ. ლორთქიფანიძე, ეს. შუშანია, რ. გამსახურდია და ჯ. ქავთარაძე. საზოგადოდ ყველანი მოხდენილად და ლამაზად თამაშობდნენ. წარმოადგინეს „და-ძმა“ (ნაწყვეტი) და „ვაის გავეყარე და ვუის შევეყარე“. წარმოდგენას დიდძალი საზოგადოება დაესწრო და დიდათაც ნასიამოვნევი დარჩა სცენის მოყვარეთა მწყობრ თამაშობითა. პირველ გამარჯვებამ გაამხნევა სცენის მოყვარენი და გადაწყვიტეს, ხშირ-ხშირად ჰმართონ წარმოდგენები, რისთვისაც უნდათ შეიძინონ სცენის საჭირო მოწყობილება. ეს საქმე ითავა ბ. ჯ. ქუთარაძემ.

ჰამუთ-ბეი

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან)

31 დეკემბერი

პეტერბურგი. უქვეშევრდომილესი მოხსენება 1904 წლისათვის ფინანსთა მინისტრის ამხანაგისა: სახელმწიფო შემოსავალი ჩვეულებრივი—1.980.034,493 მანეთი, საგანგებო 2.750,000 მანეთი; სულ 1.982.844,493 მან.; ხაზინის თავისუფალ ნაღდიდან 195.792,562 მანეთი, სულ 2.178.637,055 მანეთი. სახელმწიფო გასავალი ჩვეულებრივ შემოსავალზე ნაკლებია. 1904 წელს ჩვეულებრივი შემოსავალი მოსალოდნელია 83.061,815 მანეთით მეტი; შემოსავლის მომატებას მოველით სახაზინო რკინის გზებიდან, მაგარ სასმელების მონოპოლიიდან და სადამოჟნო ბაჟებიდან. ამ წყაროებიდან საერთოდ მეტი შემოვა 72,5 მილიონი მანეთი. სახაზინო რკინის გზებიდან მოსალოდნელია, რომ მოუმატება შემოსავალს 34,7 მილიონი მანეთი; მაგარ სასმელების მონოპოლიიდან 10 მილიონი; ამ მომატებულ შემოსავლის ნაწილი—2,7 მილიონი—მოხმარდება მაგარ სასმელების მონოპოლიაზე მომატებულ ხარჯის დაფარვას; სადამოჟნო შემოსავალს მოემატება 12,9 მილიონი მანეთი; დანარჩენ შემოსავლებიდან მოემატება: საფოსტო შემოსავალს 3,8 მილიონი მან., სანავთო გადასახადს 2 მილიონი, საგერბო, სასამართლო და საკანცელარიო შემოსავალს 2 მილიონი, სახაზინო თანხების სარგებელს და ბანკის ოპერაციებს 1,8 მილიონი, საიჯარო შემოსავალსა 1,7 მილიონი, მგზავრების და ბარგის გადასახადებისა 1,5 მილიონი, სახელმწიფო სამრეწველო გადასახადისა 1,4 მილიონი, თამბაქოს ბაჟისა 1,4 მილიონი და სხვა. ზოგიერთ შემოსავალს დააკლდება: ნადელების გამოსყიდვის გადასახადს დააკლდება 3 მილიონი მანეთი, დასაბრუნებელ სესხს—2,7 მილიონი, სამონეტო შემოსავალს—1,7 მილიონი. მაგარ სასმელებზე არსებულ გადასახადს—1,6 მილიონი, სახაზინო ქარხნების შემოსავალს 1,1 მილიონი და სხვა. ჩვეულებრივი გასავალი 1904 წლისათვის გასულ წელთან შედარებით 86 მილიონი მანეთით მეტია ნაანგარიშევი; ამ 86 მილიონიდან 30,8 მილიონი მანეთი ემატება სამხედრო სამინისტროს ხარჯებს; სამოქალაქო უწყების ხარჯებს ემატება: 21,6 მილიონი მანეთი გზათა სამინისტროს, 15 მილიონი შინაგან საქმეთა სამინისტროს, სავაჭრო ნაოსნობისა და ნავთ-სადგურების უმთავრეს მმართველობას 6.3 მილიონი, საფინანსო სამინისტროს 6,8 მილიონი; შეუმცირდებათ ხარჯები: სახელმწიფო ზარაფხანას 2,3 მილიონი მანეთით, საგლეხო სახელმწიფო ბანკს 0,9 მილიონი მანეთით; საერო განათლების სამინისტროს ემატება 4,4 მილიონი მანეთი; იუსტიციის სამინისტროს საპატიმროთა მოსაწყობად ემატება 1,7 მილიონი მანეთი, მიწათმოქმედების სამინისტროს 1,8 მილიონი, გარეშე საქმეთა სამინისტროს 0,7 მილიონი და უწმ. სინოდს 0,9 მილიონი. საგანგებო ხარჯებისათვის მომავალ წელს დანიშნულია 212.178.804 მანეთი; უმეტესი ნაწილი აქედან მოხმარდება რკინის გზების აშენებას. საბიუჯეტო აღრიცხვისაგან განსაკუთრებული ყურადღების ღირსია ის ხარჯები, რომლებზედაც გავლენა აქვთ უმაღლესის ბრძანების თანახმად მიღებულ ღონისძიებათ სასოფლო-სამეურნეო მდგომარეობის გაუმჯობესობისათვის. განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს გლეხთა საურთიერთო თავმდებობის გაუქმებას გადასახადების შემოტანის საქმეში; ეჭვს გარეშეა, რომ ამ გაუქმებით გამოწვეული კეთილი შედეგი უხვად დაჰფარავს სახაზინო შემოსავლის იმ ნაწილის დახარჯვას, რომელიც თან მოჰყვება ამ გაუქმებას; ამ ხარჯის გაწევა ვერ შეარყევს სახელმწიფო ბიუჯეტის დღევანდელ მდგომარეობას.

„1903 წელს თქვენმა უდიდებულესობამ კეთილ ინება და გამოსთქვა სურვილი, რომ მიღებულ იქმნან ღონისძიებანი ადგილობრივ გზების გასაუმჯობესებლად, რაც თქვენ ამ სიტყვებით გამოსთქვით: „ახალ გზების გაკეთებას და უკვე არსებულთა გაუმჯობესებას მე ვსთვლი რუსეთის უპირველეს საჭიროებად. გთხოვთ, ბეჯითი ყურადღება მიაქციოთ ამ საქმეს“. ეს უმაღლესი ნება საფუძვლად დაედო სასოფლო-სამეურნეო საჭიროებათა განსაკუთრებულ საბჭოს მუშაობას გზების საქმეში. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ 1904 წელს გამოიცემა კანონი ადგილობრივ გზების შესახებ. წვრილ-კრედიტის მოწყობის საქმეს არა ერთხელ დაუმსახურებია თქვენის უდიდებულესობის ყურადღება; თქვენის კეთილ მეფობის დროს გამოიცა ახალი დებულება წვრილ კრედიტის შესახებ, რომლით სახელმწიფო ბანკს დაევალა სამუშაო თანხა მიაწოდოს ხოლმე წვრილ კრედიტის დაწესებულებათ და სესხი მიეცეს საკრედიტო ამხანაგობათ. სახელმწიფო საბჭოს წარედგინა წვრილი კრედიტის ახალ ორგანიზაციის პროექტი და ამასთანავე ამ საქმის დასახმარებლად 1904 წლისათვის გადადებულ იქმნება ორი მილიონი მანეთი. ციმბირის რკინის გზის კომიტეტის დაარსების შემდეგ გადასახლების საქმის ორგანიზაცია გაფართოვდა; ახლა მომავლისათვის დანიშნულია ორენბურგ-ტაშკენტის რკინის გზის რაიონის დასახლება და რუსეთის ზოგიერთ სხვა ადგილებში გადასახლების საქმის გაცხოველება. 1903 წლის საბიუჯეტო აღრიცხვის გამო წარმოდგენილს უქვეშევრდომილეს მოხსენებაში აღნიშნული იყო სახალხო კეთილდღეობის საზოგადო პირობათა გაუმჯობესობის ნიშნები, რაიც გამოიწვია 1902 წლის კარგმა მოსავალმა; აღნიშნულ იყო აგრეთვე გაუმჯობესება საერთაშორისო ბირჟისა. 1903 წელიწადიც ამ მხრით კეთილი იყო; თუმც 1903 წელს მოსავალი წინა წელთან შედარებით ნაკლები იყო, მაგრამ შუათანა მოსავალს მაინც აღემატებოდა 400 მილიონი ფუთით. ამასთანავე უნდა აღვნიშნოთ, რომ უკანასკნელ ორის წლის კარგმა მოსავალმა სრულიადაც არ დასცა ხორბლის ფასი. წინანდელს მოხსენებაში აღნიშნული იყო ჩვენის საერთაშორისო ვაჭრობის გაუმჯობესება. 1903 წელსაც იმატა ჩვენმა საერთაშორისო ვაჭრობამ; გატანილ საქონლის ღირებულობა აღემატებოდა შემოტანილ საქონლის ღირებულობას. უკანასკნელ წლებში ჩვენის მრეწველობის ზოგიერთ დარგს კრიზისი დაუდგა, განსაკუთრებით სამეტალურგო და ქვის ნახშირის მრეწველობას; 1903 წელს ეს კრიზისი ცოტათი შემსუბუქდა. გაზაფხულის იარმარკებმა გვარიანად იმუშავეს! გვარიანად დასრულდა ნიჟეგოროდის იარმარკაც. გასულს წელს უმაღლესად გამოცხადდა კანონი მუშათა უზრუნველყოფის შესახებ უბედურ შემთხვევათაგან საფაბრიკო და საქარხნო და სამთო-მადნო მრეწველობაში. დედა აზრი ამ კანონისა, რომელიც ძალაში შედის 1904 წლის პირველ იანვრიდან, ის არის, რომ მრეწველთათვის სავალდებულოდ ხდება, ზარალი უზღონ მუშებს, რომელთაც უბედურ შემთხვევის გამო მუშაობის უნარი დაჰკარგეს და შემწეობა აძლიონ ოჯახს, თუ მუშა უბედურ შემთხვევის დროს მოკლულ იქმნა.—იმატა სათადარიგოდ შენახულმა ოქრომ; მიუხედავად იმისა, რომ გამოცემულ იქმნა დიდ-ძალი ოქროს ფული, სახელმწიფო ბანკსა და ხაზინაში შენახულ ოქროს მიემატა 130,5 მილიონი მანეთი.

ამ ცნობებიდან, რომელიც თქვენ უდიდებულესობას წარმოგიდგენთ, სჩანს, რომ ეკონომიურის მხრით 1903 წელი კეთილ წელიწადად ჩაითვლება. ამასთანავე იქიდანვე სჩანს, რომ რუსეთის ფინანსები კეთილ მდგომარეობაშია. 1903 წლის შემოსავალ-გასავლის აღრიცხვა კარგად იქმნა აღსრულებული, 1904 წლის ბიუჯეტში დაცულია საჭირო თანასწორობა შემოსავალსა და გასავალს შორის. ჩვეულებრივი შემოსავალი აღრიცხულია: პირდაპირი გადასახადისა 135,138,477 მანეთი, არა პირდაპირი გადასახადებისა—42,157,100 მანეთი, ბაჟი—103.581.232 მან. სახელმწიფო რეგალიების მოგება—589.851.300 მან., სახაზინო ქონება და კაპიტალები—560.953.841 მ. სახელმწიფო ქონებათა გაცემა—535.573 მან., ნადელების გამოსასყიდი გადასახადი—86.164.300 მან.; სახელმწიფო ხაზინის ხარჯების დაბრუნება—76.231.206 მან., სხვა-და-სხვა შემოსავალი—6.481.464 მან.; სულ ჩვეულებრივი შემოსავალი—1.980.094.493 მანეთი. საგანგებო რესურსები: სახელმწიფო ბანკში სამუდამოდ მიბარებული ფული—2.750.000 მან., თავისუფალ ნაღდიდან—195.792.562 მან.; სულ 2.178.636.055 მან., ჩვეულებრივი ხარჯები: სახელმწიფო ვალის გადასახდელად—289.299.183 მანეთი; უმაღლესი სახელმწიფო დაწესებულებანი—3.529 111 მან. უწმ. სინოდის უწყება—29.331.890 მან., სასახლის სამინისტრო—16.127.920 მან., გარეშე საქმეთა სამინისტრო—6.417.790 მან., სამხედრო სამინისტრო—360.758.092 მან,, საზღვაო სამინისტრო—113.622.426 მან., ფინანსთა სამინისტრო—372.122.649 მან.. მიწათმოქმედებისა და სახელმწიფო ქონებათა—49.829.102 მან., შინაგან საქმეთა—114.727.078 მან. საერო განათლებისა—43.677.451 მან., გზათა სამინისტრო—16.547.466 მან., იუსტიციისა—51.082.938 მან., სახელმწიფო კონტროლი—8.993.809 მან., სახელმწიფო ცხენების მოშენების უწყების მთავარი გამგეობა—2.116.735 მან.; იმ შემთხვევისათვის, თუ სამხედრო სურსათი და სანოვაგე გაძვირდა—3,000,000 მან.; ის ხარჯი, რომელიც ხარჯთ-აღრიცხვაში არ არის აღნიშნული: სხვა-და-სხვა საჭიროებისათვის მთელი წლის განმავლობაში 12 მილიონი, სულ ჩვეულებრივი ხარჯი—1.966.458.251 მან. ჩვეულებრივი შემოსავალი აღემატება ჩვეულებრივ ხარჯს—13.636.242 მანეთით; საგანგებო ხარჯები: ციმბირის რკინის გზისთვის—17.150.96 მან., იმ საქმეებისათვის, რომელთაც კავშირი აქვთ ციმბირის რკინის გზასთან—4.412.114 მან., სხვა რკინის გზების გასაყვანად—125.635.725 მან., კერძო საზოგადოებებს სესხად საგზაო სამუშაოებისათვის—62.980.000 მან., კერძო პირებისა და დაწესებულებათა პროპინაციის უფლების გაუქმების საზღაურად 2 მილიონი მან., საგანგებო ხარჯი—212.178.804 მანეთი. სულ—2.178.637.055 მანეთი“.

1 იანვარი

პეტერბურგი. დედოფალი მარიამ თეოდორეს ასული და ხელმწიფე მემკვიდრე პეტერბურგს გადმოვიდნენ საცხოვრებლად.—უმაღლესი ბრძანება სახელმწიფო საბჭოს: თავმჯდომარე სახელმწიფო საბჭოსი დიდი მთავარი მიხეილ ნიკოლოზის ძე დარჩეს თავმჯდომარედ 1904 წლისათვისაც; კანონთა დეპარტამენტის თავმჯდომარედ—თავმჯდომარე ფრიში; სამოქალაქო და სასულიერო საქმეთა დეპარტამენტისა—თავმჯდომარე გერარდი; სახელმწიფო ეკონომიის დეპარტამენტისა—თავმჯდომარე სტატს-სეკრეტარი გრაფ სოლსკი; მრეწველობისა, მეცნიერებისა და ვაჭრობის დეპარტამენტისა—თავმჯდომარე ადმირალი ჩიხაჩოვი.—უმაღლესის ბრძანებით სახელმწიფო საბჭოს კერძო საკრებულოში 1904 წელს თავმჯდომარედ დაინიშნა ინფანტერიის გენერალი გრაფ ტატიშჩევი.—უწმ. სინოდის ობერ-პროკურორს პობედონოსცევს უმაღლესს რესკრიპტთან ებოძა ორდენის ანდრია პირველ-წოდებულის ნიშნები.

გამოცხადდა სამადლობელი რესკრიპტი იუსტიციის მინისტრის სახელზე მინისტრად დანიშნის შემდეგ ათის წლის შესრულების გამო.

უმაღლესის ბრძანებით შინაგან საქმეთა მინისტრის ამხანაგი გენ.-ლეიტ. ფონ-ვალი დაინიშნა სახელმწიფო საბჭოს წევრად; ვილნის გუბერნატორის თანამ. აღმასრულებელი გრაფ პალენი—გუბერნატორად.—ბარონი კაულბასი დაინიშნა ოდესის სამხედრო ოლქის ჯართა უფროსად.—1904 წელს, სექტემბრის დამლევს, უმაღლესის თანადასწრებით გაიმართება დღესასწაული სევასტოპოლის დაცვიდან 50 წლის შესრულების გამო. უმაღლესად ნება დართულ იქმნა დღესასწაულებისთვის მიიწვიონ: 1. ყველა ის ცოცხალი მეომარნი, სამსახურსა თუ სამსახურს გარეშე მყოფნი, რომელთაც მონაწილეობა მიიღეს სევასტოპოლის დაცვასა, ალმინისა, ბალაკლავისა, ინკერმანისა და ჩორნი რეჩკის ბრძოლებში; აგრეთვე სამღვდელონი, მოწყალე-

ს დანი, ისინი, ვისაც სევასტოპოლის დაცვისთვის მედალი აქვს მიღებული და სევასტოპოლის დაცვის დროს მოკლულთა უფროსი ან სხვა რომელიმე შვილები; 2. ის ჯარის-კაცნი, რომელთაც სევასტოპოლის დაცვაში მონაწილეობა მიიღეს და რომელთაც ვერცხლის მედალი აქვთ. ოდესის სამხედრო ოლქის ჯარებსა და შავი ზღვის უფროსებს უმაღლესად ნება დაერთოთ სევასტოპოლის მახლობელ ადგილებიდან, სადაც ჯარის ნაწილებია დაბანაკებული, მიიწვიონ სევასტოპოლს ბრძოლის ვეტერანნი. ჯარის ნაწილებიდანაც იუბილეიზე უნდა გაიგზავნონ დეპუტაციები.

ხელმწიფე იმპერატორმა უმაღლესად ბრძანა: სევასტოპოლის ბრძოლის ის ვეტერანები, რომელთაც დიდის მთავრის ალექსანდრე მიხეილის ძის კანცელარია მიიწვევს სევასტოპოლის დღესასწაულებზე, მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობის სტუმრებად ჩაითვალონ. მიწვეულთ ხუთის-ექვსის დღის განმავლობაში ექმნებათ სადგომი და საკვები. იმ ვეტრანებმა, რომელთაც სურთ შემოდგომაზე სევასტოპოლში მივიდნენ, დიდის მთავრის ალექსანდრეს მიხეილის-ძის კანცელარიას პირველ მაისამდე უნდა გაუგზავნონ განცხადება და აღნიშნონ შიგ ადრესი. უნდა გაგზავნონ აგრეთვე შემოწმებული ამოწერილობანი საბუთის ქაღალდებიდან და სევასტოპოლის დაცვასა ან ბრძოლებში მონაწილეობის მიღების შესახებ. უნდა აღინიშნოს აგრეთვე მედალი აქვს თუ არა მიღებული. ყველას, ვინც ისეთ განცხადებას გაგზავნის, თავის დროზე მიეცემა რკინის გზის პირველ კლასის ბილეთი სევასტოპოლში ჩასასვლელად და იქიდან დასაბრუნებლად და განსაკუთრებული ბილეთი კანცელარიისა დღესასწაულებში მონაწილეობის მისაღებად.

სედლეცი. აკურთხეს პირველი რუსული საჯარო წიგნთ-საცავი.

ტოკიო. როგორც კორეიდან მიღებულ ცნობებიდანა სჩანს, იქ პოლიტიკური ინტრიგებია თურმე იმ დასის წინააღმდეგ, რომელიც რუსეთთან მეგობრობას არის მოწადინებული. ამის და მიუხედავად კორეის იმპერატორი მოწადინებულია დაეყრდნოს რუსეთის დახმარებას.—თავის პასუხში იაპონია უთუოდ სთხოვს რუსეთს, დანიშნულ ვადამდე გაუგზავნოს პასუხი.

რუსეთის ელჩმა სეულში აცნობა იაპონიის ელჩს, რომ რუსეთის საელჩოს დასაცველად დანიშნულ სადარაჯო რაზმში 126 კაცზე მეტი არ იქმნებაო. იაპონიის ელჩმა წინადადება მისცა, შევთანხმდეთ, რომ იაპონიისა და რუსეთის დარაჯთ შორის შეტაკება არ მოხდესო. რუსეთის ელჩმა თანხმობა განაცხადა.

ვაშინგტონი. მოხდა ყველა დასის წარმომადგენელთა კრება, რომელმაც სასურველად სცნო, ინგლისთან ხელშეკრულება დაიდოს სამედიატორო სასამართლოს შესახებ. უნდა ეცადონ აგრეთვე, რომ სამედიატორო სასამართლოს იდეები მთელ ქვეყანას მოეფინოს.

სეული. იმპერატორმა ბრძანება გასცა, გაიხსნას უცხო ქვეყნელთა ვაჭრობისათვის ი-ჯუ, პირობით-კი, თუ ინგლისი თანხმობას განაცხადებსო.

სოფია. სამხედრო მინისტრს სავოვს გენერლობა მიეცა. პოლკოვნიკი დმიტრიევი დაინიშნა მთავარ შტაბის უფროსად.

პარიჟი. სოციალისტ-რადიკალთა ფრაქციის 50 წევრის გარდა, დასს თავი გაანება 15 კაცმა. ამათ ახალი დასი დააარსეს და სახელად უწოდეს სოციალისტ-რადიკალთა მემარცხენე დასი.

ბელგრადი. მეფე ტოპოლს წავიდა.

პეკინი. ნამდვილი ამბავი მოვიდა, რომ რუსის ორი დივიზია ციმბირის რკინის გზით აღმოსავლეთისაკენ გამოჰგზავნეს. რადგან რუსეთმა სიმინტინი დაიჭირა, სახელმწიფოთა წარმომადგენელნი ჰშიშობენ, ნიუ-ჯუანი ბრძოლის ველად არ გადაიქცეს. ამიტომ სთხოვეს ელჩებს, აცნობონ სახელმწიფოებს, ზომები მიიღონ, რომ დაცულ იქმნას ნიუ-ჯუანის ნეიტრალიტეტი.

ტოკიო. იაპონიის პასუხი ბარონ როზენს გადაეცა 12 იანვარს. მოლაპარაკებას განაგრძობენ შეუზღუდველად.

ვაშინგტონი. სახელმწიფო სეკრეტარმა გეამ და ჩინეთის ელჩმა ლიანჩენმა 31 დეკემბერს ერთმანეთს გადასცეს დამტკიცებული ქაღალდები ჩინეთ-ამერიკის ხელშეკრულებისა, რომლის ძალითაც მუკდენი და ანდუნი გაიხსნა ყველას სავაჭროდ.

1 იანვარი

პეტერბურგი. პირველ მომგებიან სესხის ტირაჟი: 200 ათასი მ.—10010/9; 75 ათასი მ.—14273/49; 40ათასი მ.—6574/35; 25 ათასი მ.—16890/40; 10ათასი მ.— 11666/6, 4796/37, 13710/19; რვა-რვა ათასი მან.—3808/1, 12592/32, 6416/24, 15808/46, 2350/22; ხუთ-ხუთი ათასი მან.—17286/31, 7434/50, 7000/15, 18040/4, 7488/42, 14549/3, 4911/30, 17119/17; ათას-ათასი მანათი—3852/28, 15304/31, 19026/20, 16072/16, 4784/46, 14309/36, 208/8, 16613/1, 16694/17, 10802/38, 10154/13, 1818/10, 6433/3, 13916/6, 5690/10, 15054/24, 17051/11, 12918/4, 9571/9 და 2719/38.

პეტერბურგი. უმაღლესის რესკრიპტის თანახმად, ფინლიანდიის გენერალ-გუბერნატორს უმაღლესად უბრძანა, არ ისარგებლონ საჯარო პოლიტიკური უფლებებით იმ პირებმა, რომელთაც აღკრძალული აქვთ ფინლიანდიაში ცხოვრება.—ულეაბორგის გუბერნატორს ტაინი სოვეტნიკს სუბბოტკინს ებრძანა უმართებულეს სენატის წევრად ყოფნა.

სტამბოლი. ხილმი-ფაშა ორშაბათს წავა სალონიკს, სადაც წავლენ ორივე სამოქალაქო აგენტიც.

პორტასთან გაგზავნილი უკანასკნელი ნოტა, რომელიც მიურშტეგის პროგრამას ეხება, ჯერჯერობით უპასუხოთ დარჩება.

ტოკიო. ევროპის გაზეთებში მოთავსებულმა ცნობებმა, რომელნიც შეეხებიან იაპონიის მოთხოვნილებათ მანჯურიის საქმეში, აქ დიდი გაკვირვება გამოიწვია. იაპონიას არას დროს არ მოუთხოვნია მანჯურიიდან ჯარების გაყვანა, წინააღმდეგ ამისა, ის აღიარებდა რუსეთის ინტერესებსა, იმის უფლებასა და ამათ დაცვასა მანჯურიაში; იაპონია თხოულობდა მხოლოდ, რომ რუსეთს ეხელმძღვანელა თავის მიერ ნებაყოფლობით მიცემულ გარანტიით ჩინეთის ტერიტორიის ხელუხლებლობის დაცვის შესახებ; ამას გარდა იაპონია თხოულობდა, მანჯურიაში თავისუფალ ცხოვრების ნება მისცემოდათ ვაჭრებსა და შესაფერი უფლება დაეთმოთ საერთა-შორისო ვაჭრობისათვის. გარეშე საქმეთა მინისტრმა კომურამ ინახულა მარკიზ იტო, მინისტრ-პრეზიდენტი კაცურა და რუსეთის ელჩი. ჰფიქრობენ, რომ კომურამ როზენს თავისის ხელით ჩააბარა იაპონიის პასუხი რუსეთის ნოტაზე; პასუხი ულტიმატუმს არ წარმოადგენს, ის დაწერილია ზომიერ კილოზე და დაწვრილებით ეხება კორეას საქმეს.

ტოკიო. ტყუილია სეულიდან კერძო კორესპონდენტის მიერ დეპეშით ნაუწყები ცნობა, ვითომ იაპონიის იქაური ელჩი ცდილიყოს, კორეის მთავრობას იაპონიის პროტექტორობა აღიარებინა.

ნიუ-ჩუანი. რუსეთი ამ დღეებში იქაურ სადარაჯო რაზმებს 2 ათას კაცს მიუმატებს.

ნიუ-იორკი. იაპონიის მთავრობამ სახელმწიფო საჭიროებისათვის მოითხოვა სამი გემი, რომელიც კერძო საზოგადოებას ეკუთვნის.

სტამბოლი. ნაჩევიჩმა პორტას წარუდგინა ახალი განცხადებანი იმის შესახებ, რომ ბოლგარია კანონიერ გზას ადგას და ბეჯითად მოითხოვა, მტრულად ნუ მოექცევით ბოლგარიიდან მომავალ მგზავრებსა და იქიდანვე გამოგზავნილ საქონელსაო.

ვაშინგტონი. სენატისა და დეპუტატთა პალატის კომისიამ გადასწყვიტა, აღძრას საკითხი მუკდენსა და ანდუნში საკონსულოების დაარსების შესახებ.

სემიპალატინსკი. გამოვიდა პირველი ნომერი „სემიპალატინსკი ლისტოკ“-ისა.

პეკინი. მოვიდა ამერიკელი გენერალი ალენი, რომელსაც აზრად აქვს, თუ ვინიცობაა რუსეთსა და იაპონიას შორის ომი დაიწყო, თვალყური ადევნოს რუსეთის სამხედრო მოქმედებას. ვაშინგტონში ჩინეთის ელჩად ნამყოფი ვუდინფონი დაინიშნა გარეშე საქმეთა სამინისტროს ვიცე-პრეზიდენტად.

მონტევიდეო. 29 დეკემბერს პაზოტორესთან დამარცხდა მთავრობის ჯარი.

სტამბოლი. პორტამ რუსეთსა და ავსტრიას აცნობა: მიურცშტეგში შემუშავებულ რეფორმათა პროგრამის წინააღმდეგი არა ვარო. პატიებას გამოვაცხადებ და ვთხოვ სახელმწიფოებს, ბოლგარიას ძალა დაატანოთ, რომ რეფორმებს წინააღმდეგობა არ გამოუცხადონ, რადგან მეამბოხეთა რაზმები წინააღმდეგნი არიანო.

სოფია. მაკედონელებში ხმაა გავრცელებული, რომ მაკედონელთა კომიტეტებს დაუდგენიათ, ცონჩევის პარტიის მოთავენი დაჰხოცონ. გუშინ რომ სტაიანოვს თავს დაეცნენ, ამით დაიწყო კომიტეტის დადგენილებათა განხორციელება.

სოფია (მთავრობის წრეებიდან). როცა სტოიანოვი და დემირჟოვი დუბნიცას მიდამოებში დასეირნობდნენ, რამდენიმე კაცი თავს დაეცა, უნდოდათ სტოიანოვის ჯავრი ამოეყარათ; ორივე დასჭრეს. ეს არც მაკედონელ მეამბოხეთა და არც ყაჩაღების საქმე არ არის.

შუშა. სომეხ-გრიგორიანთა ადგილობრივი სემინარია დაჰხურეს, შენობა კი მთავრობას ჩააბარეს.

ვლადივასტოკი. აქ მოელოდნენ იაპონიის ორ გემსა, მაგრამ იაპონიის მთავრობის განკარგულებით გემები მოჯაში გაჩერდნენ.

პარიჟი. საფრანგეთი თანახმაა მიემხროს ინგლისის მთავრობას, რომ აღმოსავლეთ აზიაში ჰააგის კონგრესზე შემუშავებულის კეთილ განზრახვებითა ისარგებლონ. დიპლომატები იმ აზრისანი არიან, რომ შეთანხმებულის მოქმედებით სრული იმედია საქმე კეთილად დაბოლოვდეს. სახელმწიფოები უმთავრესად იაპონიას მიჰმართავენ. იაპონიის ელჩი აცხადებს, რომ სახელმწიფოთა ამ გვარი მოქმედება ტოკიოში მოეწონებათო.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბადარი

გამოსადეგი ცნობანი

პეტერბურგის ბირჟა, 30 დეკემბერი

ვექსილის კურსი 3 თვით:

ლონდონისაზე 10 გირვ. სტ.	93,95
ბერლინისაზე 100 მარკაში	—
პარიზისაზე 100 ფრანკში.	—
ლონდონისაზე ჩეკები	94,80
ბერლინისაზე „	46,30
პარიზისაზე „	37,67½
ბირჟის დისკონტი	5-6½%
4% სახელმწიფო რენტა	99½ გაყ.
4%-ანი სახელმწ. სესხი 1902 წ.	99 მყიდ.
4½% შინაგანი სესხი 1903 წ.	—
4% გირ. ფურ. სახელ. ს.-მამ. ბანკ.	95⅛ „
5% 1 შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1864 წ.	428 გაყ.
5% მეორე შინ. სესხ. მომ. ბილ. 1866 წ.	316 „
5% გირ. მომგ. ფურც. სახ. ს.-მამ. ბანკ.	273 „
5% ობლ. ტფილ. საკრ. საზოგ.	90¾ „
4½% ობლ. იმავე საზოგად..	83½ „
5%-ანი ობლ. ბაქოს საკრ. საზოგ.	85¼ „
5% გირ. ფურც. ტფილ. ს.-მამ. ბანკ.	92 მყიდ.
4½% გირავ. ფურც. ამავე ბანკისა.	87 „
5% გირ. ფურ. ქუთ. ს.-მამ. ბანკისა.	100 „
5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა.	91 „
ა. ი. მანთაშევისა და ამხ. აქცია.	245 „

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა 15 ოქტომბრიდან.

ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი, ფრჩხილებში—ტფილისისა.

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბაქოს: 1) სწრაფი № 20 (მარტო სამშაბათობით) ნაშუადღევის 4 ს. 30 წ. (5 ს. 28 წ.); 2) საფოსტო № 4 ღამის 12 ს. 10 წ. (1 ს. 8 წ.); 3) სამგზავრო № 6 საღამოს 9 ს. 30 წ. (10 ს. 28 წ.); 4) საქონლისა და სამგზ. № 18 დილის 6 ს. 36 წ. (7 ს. 34 წ.).

ბათუმს: 1) საფოსტო № 3 საღამოს 5 ს. 30 წ. (6 ს. 28 წ.); 2) სამგზავრო № 5 დილის 7 ს. 10 წ. (8 ს. 8 წ.).

ერევანსა და ყარსს: 1) საფოსტო № 74/75 ღამის 10 ს. 15 წ. (11 ს. 13 წ.); 2) საქონლ.. სამგზ. № 90/91 შუადღის 12 ს. 30 წ. (1 ს. 28წ.)-

ბორჯომს: სამგზავრო № 7/8 ნაშუადღევის 2 ს. (2 ს. 58 წ.).

ტფილისში მოდის:

ბაქოდან: სწრაფი № 19 (მხოლოდ პარასკევს) საღამოს 7 ს. 4 წ. (8 ს. 2 წ.); საფოსტო № 3 საღამოს 4 ს. 40 წ. (5 ს. 38 წ.); სამგზავრო № 5 დილის 6 ს. 15 წ. (7 ს. 13 წ.); საქონ.-სამგზ. № 17 ღამის 11 ს. 24 წ. (12 ს. 22 წ.).

ბათუმიდან: საფოსტო № 4 დილის 11 ს. 25 წ. (12 23 ს. წ.); სამგზავრო № 6 ღამის 9 ს. (9 ს. 58 წ.).

ერევან-ყარსიდან: საფოსტო № 76/77 დილის 5 ს. 55 წ. (6 ს. 53 წ.); საქონ.-სამგზ. № 92/93 ნაშუადღევის 4 ს. (4 ს. 58 წ.).

ბორჯომიდან: სამგზავრო № 8/7 დილის 6 ს. 40 წ. (7 ს. 38 წ.).

ბ) ბაქოდან გამოდის:

ტფილის-ბათუმისაკენ: 1) სწრაფი № 19 (მხოლოდ ერჯელ კვირაში) ღამის 3 ს. 50 წ. (4 ს. 48 წ.); 2) საფოსტო № 3 ღამის 10 ს. 30 წ. (11 ს. 28 წ.); 3) სამგზ. № 5 შუადღის 12 ს. 50 წ. (1 ს. 48 წ.); 4) საქ.-სამგზ. № 17 ღამის 3 ს. 10 წ. 4 ს. 8 წ.).

გ) ბათუმიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ: 1) საფოსტო № 4 ღამის 11 ს. 10 წ. (12 ს. 8 წ.); 2) სამგზავრო № 6 დილის 8 ს. 34 წ. (9 ს. 32 წ.).

შორაპნამდე: სამგზ. № 10 ღამის 12 ს. 7 წ. (1 ს. 5 წ.).

დ) ქუთაისიდან გამოდის:

ბაქო-ტფილისისაკენ: 1) სამგზ. № 103 ღამის 3 ს. (3 ს. 58 წ.); 2) შუადღის 12 ს. 20 წ. (1 ს. 18 წ.).

ბათუმისაკენ: 1) სამგზ. № 101 ღამის 1 ს: (1 ს. 58 წ.); 2) სამგზ. № 107 ნაშუადღევის 2 ს. 20 წ. (3 ს. 18 წ.); 3) სამგზ. № 109 საღამოს 6 ს. 20 წ. (7 ს. 18 წ.).

შორაპნამდე: № 11/12 ნაშუადღევის 3 ს. 10 წ. (4 ს. 8 წ.).

განცხადებანი

ი. ს. ჰანანოვის მემკვიდრეთა
აჯამეთის მამულში
დაიწყო გასყიდვა:

1) ფესვიანის დამყნილის ვაზისა—კრახუნას, ცოლიკაურის, ძველ-შავის, კაბერნეს და რქა-წითელის ჯიშებისა;

2) რქებისა ამერიკულ ვაზის Rupestris mont და Riparia gl-სა.

ადრესი უბრალო წერილებისა და დეპეშებისათვის: ст. Аджаметы Закавк. жел. дор.). Управляющему имѣнiемъ А. М. Татевосянъ. (12—)4.

LA SURPRISE
(საჩუქარი)
რეინის ოქრო
№ 4711
ახლანდელი მოდის
დუხები
შეუდარებელის, მშვენიერის
და **მაგარის სუნნელებისა**
ფერდ. მიულგენსისა
კელნი რეინზე
ისყიდება ყველა კარგ მაღაზიში.
(6. 9—5)

ქუთაისში
სამ. ბ. თოფურიას
სამკურნალო,

რომელიც იმყოფება **მათის უმაღლესობის პრინც ალექსანდრე ოლდენბურგელის მფარველობის ქვეშ.** სამკურნალოში 75 საწოლია შინაგან, ნერვებისა, სახირურგიო, დედათა და თვალით ავადმყოფთათვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით. გადამდებ სენით და სულით ავადმყოფებს სამკურნალო არ ღებულობს.

დღიური ფასი საავადმყოფოში შენახვითა და წამლობით 1 მანათიდან 3-მდე.

აფხანაურის სანერგე
ამერიკულ ვაზისა

მიხრან ალ. ანანოვისა იყიდება ერთის წლის ფესვიანი ვაზები, ამერიკულ ვაზებზე დამყნილი როგორც ადგილობრივ, ისე ფრანგულ ჯიშისა, იყიდება აგრეთვე ამერიკულ ვაზის რქა და გიბრიდები.

აქვე შეიძლება მსურველმა შეუკვეთოს სხვადა-სხვა ჯიშის ვაზის დამყნობა მომავალ 1904/5 წლის სეზონისათვის.

ადრესი: სად. რიონი, ამიერ-კავ. რკ. გზისა. მიხრან ალ. ანანოვი (10—210—9)

ახალი გამოცემა
წერა-კითხვის საზოგადოებისა
ბურჯი ეროვნებისა,

თხზულება იაკობ გოგებაშვილისა, მეორე ბევრად შევსებული, გამოცემა. ფასი ერთი აბაზი. ვიც ათობით იყიდის, წიგნი დაეთმობა 16 კაპეიკად, ვინც ოცობით—სამ შაურად.

ამერიკულ ვაზის სანერგეში
კლო-ქგურულში

დაიწყო გაყიდვა **დამყნილ** დაფესვიანებულ ვაზებისა. იყიდება აგრეთვე **ვაზის რქები** საუკეთესო ჯიშისა, როგორც ადგილობრივი, ისე ბორდოსი, ბურგუნდისა, შამპანიისა, რეინისა და სხვა. მრავლად არის როგორც რქა, ისე დაფესვიანებული გიბრიდი, აგრეთვე ამერიკული ჯიშები სამყნობად და დედა ვაზისთვის, მშრალ, ნოტიო, მაგარ, მძიმე და სხვა ნიადაგისთვის. სანერგეში 700 სხვა-და-სხვა ჯიშის ვაზია. პრეისკურანტები და ახსნა უსასყიდლოდ. ადრესი წერილებისა და დეპეშებისათვის. В. Тьебо Кутаисъ. (10—6.—10)

გამოვიდა და იყიდება
საბერძნეთის ძველი ისტორია,

პრ. შარლ ნორმანისა, ფრანგულიდან ნათარგმნი ვ. ლორთქიფანიძისა; 42 სურათით და ორის რუკით. ფასი ერთი მან.

Дозв. ценз. Тифлисъ, 2 января 1904 г. [illegible] წიგნების გამომც. ქართ. ამხ—ისა. (Элект